



علی (ع) به زیبایی به آن توجه داده‌اند: «برترین ادب آن است که انسان بر سر حد و مرز خویش بایستد و از قدر خود فراتر نرود» [تمیمی آمد، ۱۳۹۳، ج ۲: ۴۴۷].

بدین گونه است که باید از خویشتن آغاز کرد. به فرض یکی از مهم‌ترین حد و حدودهای اخلاقی در برخورد با دیگران آن است که هر چه برای دیگران نمی‌پسندیم، برای خود نیز نپسندیم. این نکته‌ای کلیدی است که امام علی (ع) بارها و به شکل‌های متفاوت به آن اشاره کرده‌اند: «برای ادب تو همین بس که از انجام آنچه در دیگران نمی‌پسندی دوری کنی.» [نهج البلاغه، کلمات قصار ۴۱۲].

اگر زشت‌گویی، دشنام و توهین، لجاجت، مسخره کردن، عدم رعایت نوبت، بی‌اعتنایی به حقوق دیگران و بسیاری صفات منفی دیگر را در دیگران نمی‌پسندیم، پس خود ما نیز باید از آن‌ها دوری کنیم. می‌بینید که ادب هنری است آموختنی. باید اصول آن را بیاموزیم و در روابط به کار بگیریم تا روابطی سالم، احترام‌آمیز و پایدار را بنیان نهیم.

یکی از شاخص‌های زیست انسانی و اسلامی ادب است. ادب یک ارزش اخلاقی فوق‌العاده مهم و به‌واقع مجموعه‌ای از رفتارهای خاص و مطابق با هنجارها با خود و دیگران است. جالب است بدانید، در گذشته و پیش از اسلام، ادب معنایی متفاوت با مفهوم امروزی آن داشته است. در یک معنی، ادب غذایی بود که با تزئینی زیبا و درخور میهمان، برای او فراهم می‌شد. به‌همین ترتیب به آن سفره‌ای که چنین زیبا آراسته شده بود، «مأدبه» می‌گفتند [فلسفیان، ۱۳۸۸: ۴۶]. بعدها و به‌تدریج، با تعمیم مفهوم این واژه، آراسته شدن آدمی به صفات نیک و پاسداشت حد و مرزهای اخلاقی در روابط، «ادب» نامیده شد. چرا که ادب نیز موجب آراستگی و زیبایی و تزئین شخصیت ما انسان‌ها می‌شد.

آری، ادب یعنی نگاه داشتن حد و مرز هر چیز، از جمله توجه به حد و اندازه خویش و در مقابل بی‌ادبی یعنی بی‌توجهی به حریم‌ها و حرمت‌ها و پامال کردن حقوق خود و دیگران.

حرمت‌ها و چارچوب‌های اخلاقی را باید باز شناخت و آن‌ها را پاس داشت و برای این کار، در وهله نخست نیازمند به دست آوردن درکی درست از خود و بالطبع، شناخت محدودیت‌های اخلاقی و رفتاری خویش هستیم. همین شناخت است که باعث می‌شود بتوانیم سلوکی مؤدبانه، شایسته و سنجیده با خود و دیگران را پایه‌گذاری کنیم. این همان است که امام

منابع:

۱. نهج البلاغه.

۲. فلسفیان، سیدعلی‌المجید (۱۳۸۸). علی (ع) و جاری حکمت. انتشارات لیلۃ‌القدر.

۳. تمیمی آمد، عبدالواحد محمد (۱۳۹۳). غررالحکم و دررالکلم. ترجمه محمدعلی انصاری. انتشارات امام عصر (عج).